

Prvi koraci na slobodi

Author: [IWPR Balkans](#)

Miroslav Filipovic, srpski novinar uhapšen zbog izvestavanja o ljudskim pravima, pod srećnim okolnostima, pre vremena, pusten je iz zatvora.

Prvi koraci nakon napustanja zatvora uvek su nesigurni, no vazno je da je za Miroslava Filipovica, kao i za samu srpsku demokratiju, sloboda napokon stigla i da dugi proces rehabilitacije moze da pocne.

Srpski izvestac iz Kraljeva, grada na jugu Srbije, cetrdesetdevetogodisnji Filipovic bio je proglašen krivim za spijunazu i letos osudjen na sedam godina zatvora zbog izvestavanja o ljudskim pravima. Na ovogodisnjoj dodeli nagrada NetMedia, proglašen je za "najboljeg evropskog novinara na internetu ove godine", a Amnesty International proglasila ga je zatocenikom savesti.

Danas posle podne, nakon sto je predsednik Vojislav Kostunica naredio ubrzano

razmatranje žalbe, Filipovic je oslobođen.

Kada se pojavio na izlaznim vratima vojnog zatvora u Nisu, Filipovic je, usled velikog gubitka težine i teske, zadobijene, srcane mane, izgledao veoma iscrpljeno, ali je

ipak rekao da se "oseca divno".

"Pet meseci prezivljavao sam emotivnu krizu, ali nada me nikad nije napustala. Zatvorili

su me bez potrebe i citav proces koji je vodjen protiv mene bio je sraman. No, ta vremena su sada prosla i moje oslobadjanje poklapa se sa oslobadjanjem citave Srbije", rekao je on.

Filipovic, njegova porodica, siroka mreza medijskih grupa i organizacija koje se bore za ljudska prava u Srbiji i inostranstvu, a koje su udruzenim snagama njegov slucaj pretvorile

u aferu medjunarodnog znacaja, mogu sada sebi da dopuste da s odusevljenjem pozdrave revoluciju. Bio je to iscrpljujuci slucaj, i uvek je postojala mogucnost da zatvorska kazna traje koliko i Milosevicev rezim.

Pa ipak, Filipovic je jedan od retkih koji su se usudili da poveruju da ce diktaturi doci kraj. Stavise, on je bio kljucni protagonist promena koje su do tog kraja dovele. Izvestavajući poslednjih godinu dana preko interneta za Institut za izvestavanje o ratu i miru, IWPR, Filipovic je prodro u siroku mrezu vojnih izvora i rano uputio odlucujuce upozorenje da

je u samom centru srpskog etablisma doslo do jakog zemljotresa.

Oficiri skloni promenama i nezadovoljni rezervisti obavestili su Filipovica o nagomilavanju vojske u Sandzaku, nesuglasicama oko Crne Gore i srpskim ekstremistima na Kosovu. Filipovic navodi reci jednog od srpskih oficira koji kaze: "Bilo me je sramota."

Rasprava o ratnim zločinima koja je zatim usledila, pogotovo ona koju je otpocela Natasa Kandic, borac za ljudska prava, samo je jos vise razgolitila istinu o vojsci i u isto vreme pomogla da se razbije dugogodisnji strah koji je tako dugo carovao u srpskim politicko -medijskim raspravama.

"Milosevic je poslednjih deset godina zanemarivao vojsku", kaze sada Filipovic i

dodaje da se zbog toga nije iznenadio kada je u odlucujucem trenutku, prosle nedelje,

vojska pruzila podrsku opoziciji, prakticno okoncavajuci Milosevicevu epohu. "Vojska se

od njega veoma otudjila."

Ali, to nikako ne podrazumeva stabilnost nove civilne vlasti. Dok god su Slobodan Milosevic, visoke partijske licnosti i njegova mnogobrojna druzina na slobodi, nova vlada jos ne moze da se pohvali da glavne organe bezbednosti i ostale drzavne institucije drzi u svojim rukama. Vec su se culi izvestaji o neovlascenim prisluskivanjima i postoje svi razlozi za brigu da ce se gangsterska ubistva, redovna slika po gradovima u Srbiji, nastaviti.

"Vojska je", potvrđuje Filipovic, "i dalje glavna prepreka na putu ka reformama." On je uveren da vojne staresine i obicna vojska nisu promenili stranu da bi doveli do politickih promena, vec da sacuvaju svoj položaj.

I mada je oslobadjanje Filipovica dobar znak, on prvi priznaje da Srbiju cekaju "velika iskusenja".

Resenje lezi u korenitim promenama, pre svega u vojsci i pravosudju s kojima je Filipovic bio u neposrednom dodiru. "Potrebne su nam nove institucije", kaze Filipovic.

"Vojska se i dalje previse mesa u politiku i to ce se promeniti tek onda kada se dogode promene na samom vrhu."

Odnos medju pokrajinama , sto je i uvuklo Srbiju u rat, takodje trazi da mu se pridje na

novi nacin, ali stav novog predsednika u tom pogledu ostaje nejasan. Kostunica je bio

protiv sporazuma koji su doveli do prekida ratovanja u Bosni i na Kosovu. Grupe koje se bore za ostvarenje ljudskih prava, zahtevaju od njega da razjasni svoj stav o tome, zvanicno prizna drzavnost Bosni i resi dugogodisnje sukobe oko granica s Makedonijom. Treba pokrenuti konstruktivni dijalog sa Crnom Gorom i Kosovom, mada prvi znaci govore da promena vlasti nije umanjila razlike u misljenju.

Neophodan je novi pristup manjinama u Jugoslaviji i odlucno pruzanje pomoci

izbeglicama u njihovom naporu da se vrate kucama.

Treba otpoceti istrazni postupak na drzavnom nivou, da se utvrde krivci za stotine pocinjenih ubistava sirom Srbije u poslednjih deset godina. Ona dostizu vrhunac pred

nedavno glasanje, nestankom Ivana Stambolica, nekadasnjeg Milosevicevog mentora, koji je, mozda, i sam razmisljao da se bavi politikom.

U medjuvremenu, mnogo drugih "politickih zatvorenika" i dalje je iza resetaka,

ukljucujuci neke srpske novinare i aktiviste, ali, sto je jos kontroverznije, i stotine

kosovskih Albanaca, medju kojima posebno treba pomenuti aktiviste Fljoru Brovinu i Albina Kurtija. Prevremenim oslobadjanjem tih albanskih aktivista predsednik Kostunica mogao bi da ispolji novi pristup kosovskom problemu, jos pre nego sto se tamo, krajem oktobra, odrze izbori. Ali, prvi znaci govore da je to malo verovatno.

Glavno pitanje je i dalje da li ce Srbija biti u stanju da se suoci sa odgovornoscu za ratne zlocine pocinjene u proslosti. Filipovicevi izvestaji o ratnim strahotama pojavili su se samo na internetu i jos uvek nisu objavljeni u srpskoj stampi. On veruje da ce proci jos mnogo vremena pre nego sto se oni obelodane.

Oni koji odbijaju takvu Filipovicevu tvrdnju, zajedno sa sacicom vodećih boraca za ljudska prava u Srbiji, veruju da je ocigledno resenje u saradnji sa sudom za ratne zlocine. Kao sto pokazuje iskustvo iz Bosne, to bi namah ucvrstilo novu vladu, jer bi iz javnog zivota nestali oni koji su okrvavili ruke i u isto vreme omogucilo drzavnim vlastima da pokrenu istrazni postupak za utvrdjivanje zlocina iz proslosti, te dodatna ispitivanja, kada za to dodje vreme.

Umesto toga, izgleda da Srbija, uz pomoc Zapada, ostavlja taj problem za kasnije,

rizikujuci tako da, bas kao i svojevremeno Bosna, godinama odlaze realizaciju reforme,

dok se politicki sistem izopacuje zbog neprestanog uticaja onih koji su odgovorni za

zlocine.

Ipak, Filipovic ne odustaje. On naglasava da njegovi dosadasnji izvestaji, i svi buduci na temu ratnih zlocina koje bude napisao on, ili drugi istrazivaci i institucije, mogu samo da pomognu Srbiji da se oslobodi svoje nedavne proslosti.

"Sve sto sam napisao istina je, bez obzira na to koliko neprijatno zvučalo ljudima u Srbiji. Ali, sustina je u tome da ni srpski narod, ni jugoslovenska vojska u celini nisu pocinioci tih zlocina. Pravi zlocinci su pojedinci", rekao je on.

Nakon oporavka, Filipovicev prvi cilj je da odbrani cast i ponovo objavi svoje najspornije tvrdnje, posebno one o strahotama na Kosovu.

Osim toga, njegova bitka sa pravnim sistemom izgleda da jos nije okoncana. Apelacioni

sud odbacio je presudu zbog "teskog ometanja" sudskog procesa. Ali, optuzba nije povucena i moguće je da će se sudjenje obnoviti.

Pored toga, Filipovic je odlucio da nastavi da se bavi novinarstvom i pomogne u "oslobadjanju" Srbije. Iako nova Srbija polako pocinje da prihvata svoju nedavnu

proslot, Filipovic upozorava: "Bice jos prica, jos mnogo, mnogo prica." Mi sa

nestrpljenjem ocekujemo clanke s njegovim imenom u zaglavlju.

Anthony Borden je izvrsni direktor Instituta za izvestavanje o ratu i miru.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/prvi-koraci-na-slobodi>